

“Man kan frygte, at Biden overhører læren af Trump”

INTERVIEW

Joe Biden bliver EU's bedste ven i Washington i årtier, forudser USA-eksperten **Vibeke Tjalve**. Men hun frygter samtidig, at Biden i sin udenrigspolitik vil overse de antiliberale strømninger, der efter Trump fortsat stikker dybt i USA og i Europa.

CLAUS KRAGH
ckr@mm.dk

EU

de seneste to årtier har udenrigspolitiske beslutningstager i Washington vænnet sig til at se EU som en dværg, fordi EU har begrænsede militære muskler, og fordi USA's udenrigspolitik siden årtusindskiftet i høj grad har været lig med sikkerhedspolitik.

Det kommer til at forandre sig under Joe Biden. Ikke fordi EU vokser militært, men fordi den hårde sikkerhedspolitik i en vis udstrækning kommer til at vige pladsen for den væsentligste nyskabelse på Bidens udenrigspolitiske agenda: hans ambition om at regulere globaliseringen, uanset om det gælder finansmarkeder, skat, big tech, handel eller klima.

Det mener Vibeke Tjalve, USA-analytiker og seniorforsker ved Danmarks Institut for Internationale Studier.

“EU er jo ikke nogen dværg, når det gælder regulering af techgiganterne, den globale finanssektor eller den grønne omstilling, tværtimod. På de områder tror jeg, at Biden bliver den mest EU-begeistrede amerikanske præsident i mange år,” siger Tjalve.

Hun påpeger samtidig, at netop Joe Bidens – og hans udenrigspolitiske holds – store optagethed af globalt multilateralt samarbejde i den liberale frihandels navn efter hendes opfattelse udgør et faremoment for den nye præsident.

Biden skal både favne de næsten 75 millioner amerikanere, der stemte på Trump, og de regeringer i allierede lande som eksempelvis Polen, Ungarn og Israel, hvis ledere igennem de seneste år har knyttet relationer til Trump, fordi han gjorde op med den liberale verdensorden.

“Jeg ser Biden som formet af 1940'erne og 1990'erne. Efter Anden Verdenskrig stod USA som verdens ubestridte leder. USA var demokratiets forpost og Europas omsorgsfulde storebror. Pragmatisme mødtes med idealisme i initiativer som Marshallhjælp og global institutionsopbygning, og USA blev mange steder mødt med taknemmelighed,” siger Tjalve.

Hun tror også, Biden drømmer sig tilbage til 1990'erne. Ikke kun fordi USA dengang stod næsten uimodsagt, men også fordi det lige efter den kolde krigs afslutning handlede om netop dén form for liberal udvidelse, som Biden ifølge Tjalve nok helst vil

Bidens internationale planer

Konkret politik

Skat: USA og EU forsøger via OECD at stoppe multinational skattespekulation, der koster statskasser trecifrede milliardbeløb hvert år. Trump torpederede arbejdet. Nu er der håb om en aftale om blandt andet minimumssats på selskabsskat til juli.

Big Tech: Biden er på linje med EU stærkt kritisk over for datagiganterne. De krænker fri konkurrence og privatliv, har han sagt. Kamala Harris har fået massiv støtte fra Silicon Valley under valgkampen.

Handel: Verdenshandelsorganisationen WTO er lammet og uden topchef. Biden ventes at godkende nigerianske Ngozi Okonjo-Iweala. Hun er tidligere finansminister og blev blokeret af Trump.

Klima: Biden vil satse mere på investeringer og jobskabelse end på afgifter. Grøn grænsetold i EU vil ramme USA - som så kan ventes at gå med. Biden skal levere ambitiøst reduktionsmål til COP26 i november.

Partnerne

Europa: Biden ser Europa som USA's værdipolitiske partner. EU kan han lave politik med. Han er garant for NATO's musketered. Han er mere kritisk over for Polen og Ungarn. Han begræder Brexit.

Kina: Biden vil som Trump og EU være mere kritisk over for Kina end tidligere. Men også mere høflig.

Mellemøsten: Vil genstarte forsøget på at skabe en fredelig magtbalance mellem sunni- og shiamuslimer ved at få Iran tilbage i det internationale samfund. Og han vil være stærkt kritisk over for Saudi-Arabien.

Rusland: Biden vil være skarpere over for Putin-regimet end Trump.

Joe Biden brugte det meste af sin indsættelsestale til at understrege behovet for at samle og hele nationen. Men opgaven bliver svær, hvis Biden ikke forholder sig til globaliseringstrætheden og de stemmer, der føler sig kørt over, mener seniorforsker Vibeke Tjalve.

forbinde amerikansk hegemoni med: humanitær intervention for at forhindre etnisk udrensning, indlemmelse af den post-sovjetske blok i EU og NATO og diplomatisk demokratisering uden oo'ernes militære hammer.

“Biden taler, som om han vil vende tilbage til den periode. Det, han synes at overse, er, at det ikke blot er oo'ernes krige, der i dag er udbredt modstand mod. USA's orden beskyldes for at være elitær, arrogant og bureaukratisk. Bidens slogan er ‘tilbage til lederskab’, som om hele verden bare venter på at skrue tiden tilbage. Jeg er ikke sikker på, at Biden og hans hold for alvor forstår dybden af den kritik, der over de seneste årtier er vokset frem,” siger Vibeke Tjalve.

Tjalve har gennem de seneste femten år forsket i amerikansk udenrigspolitik og i det amerikanske højre, og hun har i dag et indgående kendskab til det nye højre i USA og Europa, som Donald Trump i de seneste fire år har været bannerfører for. Tjalve leder Velux-fondens forskningsprojekt ‘Højrefløjens Verden’. Hun udgav i 2020 en engelsksproget antologi om ‘geopolitisk hukommelsestab’, hvor hun og medforfatterne udforsker de nye, hårde højreorienterede bevægelser i særligt USA men også i Frankrig, Tyskland, Rusland og Italien.

Det nye højre er ifølge Tjalve bundet sammen af en kritik af det, man opfatter som en ‘totalitær liberal ensretning på globalt plan’. Det nye højre – og i stigende grad det gamle højre – protesterer mod en liberal logik, der opfattes som et rigidt, bureaukratisk og sågar ligefrem et feminint omsorgsprojekt, der har gjort potens, virilitet og maskulint lederskab illegitimt. Den interna-

tionale retsorden ses som en slags juridisk bulldozer, der bare tromler rettighedstænkning og menneskerettigheder igennem.

“Dette verdenssyn, som blandt andre Trump har stået for, er meget udbredt i hele den vestlige verden, og der er ingen af de mennesker, der ønsker sig en fremtid, hvor Biden-administrationen og EU hånd i hånd skaber en regulering og dermed cementering af den liberale verdensorden, selvom det meget vel kan være det, verden har brug for,” siger Tjalve og fortsætter:

“Valget af Trump og fremvæksten af de mange andre autoritære og politiske bevægelser var jo netop reaktioner imod den slags overnational regulering.”

Demokratiernes alliance

Hvis man skal forstå, hvordan Joe Biden vil optræde internationalt, skal man ifølge Tjalve læse hans artikel ‘[Why America must lead again](#)’ fra tidsskriftet Foreign Affairs i januar 2020.

“Det projekt, han tydeligvis brænder mest for udenrigspolitisk, er det, han kalder demokratiernes alliance – en global alliance mellem verdens demokratier. Biden og hans folk har endnu ikke sat navn på projektet, men man har meddelt, at man vil lave et topmøde om det i 2021. I samtlige præsentationer af ideen tales der meget firkantet om demokratier og deres kamp mod ikke-demokratier.

“Min anke er, at Biden og hans folk ikke tager det faktum alvorligt, at stort set ingen i den aktuelle globale værdikamp betragter sig selv som ikke-demokratier. Kampen står snarere om, hvad demokrati overhovedet betyder. Kort sagt: Har man

Problemet er, at han ikke rigtig forholder sig til globaliseringstrætheden og de stemmer, der føler sig kørt over.

Vibeke Schou Tjalve

- Seniorforsker ved DIIS.
- Ekspert i de ideologiske og religiøse rødder bag amerikansk politik, sikkerhed og militærkultur.
- Forsker særligt i koblingen mellem udenrigspolitik og offentlighed.
- Leder det Velux-sponsorerede forskningsprojekt (2017-20) 'Højrefløjens Verden'.
- Udgav i 2020 bogen *'Geopolitical Amnesia: Rise of the Right and the Crisis of Liberal Memory'*, McGill University Press.

fået tænkt med, at der overalt – også i USA og Vesteuropa – er en udbredt kritik af den liberale demokratiopfattelse, der stræber efter styrkede rettigheder til minoriteter? Eller at man i Østeuropa ligefrem mener, at liberalismen er demokratiets fjende, mens man selv kæmper for en mere ren eller sand type demokrati: det såkaldt kristne demokrati eller majoritetsdemokratiet."

"Altså, lytter man og forstår hvor komplekst det her er? Eller kører man bare videre i præcis det spor, der måske har ført frem til vores aktuelle politiske polarisering?" spørger Tjalve.

Trump støttede lande som Polen og Ungarn i deres opgør med Bruxelles. Han holdt sin første tale i Europa i Warszawa – og ikke i Berlin, London eller Paris. Trump talte også om demokrati, men om kristent demokrati og om Vestens jødiskkristne værdifællesskab. Og han meddelte siden, at han ville flytte amerikanske tropper fra Tyskland til Polen.

"Jeg kan godt være bekymret, når Biden billedligt talt erklærer krig mod dem, der er modstandere af det liberale demokrati med

universelle rettigheder. Det er et skridt tilbage til den ideologiske fanfare. Han bliver ikke svulstig som præsident Bush. Men han vil tilbage til 1990'erne, hvor alle ville være med. Problemet er, at han ikke rigtig forholder sig til globaliseringstrætheden og de stemmer, der føler sig kørt over," siger Vibeke Tjalve.

Det er egentlig en ret hård kritik, du rejser af Biden?

"Ja, i den forstand at Bidens udsyn og strategier synes voldsomt prægede af den måde, man tænker på i det kompetente og voldsomt veluddannede, men også lukket teknokratiske og indimellem politisk tonedøve bureaukrati i Washington. Det er jo det, man vender sig imod hos Trump-vælgerne og i mange kredse i Europa," siger Tjalve, men understreger samtidig, at kritikken i nogen grad afspejler et grundlæggende og måske uløseligt paradoks:

"Der er brug for komplicerede løsninger på komplicerede globale problemstillinger. Det er jo ikke noget Biden har opfundet – det er virkelighed. Men har han forstået, hvor svært det bliver at forklare?"

Vil det sige, at Biden ikke forstår de amerikanske arbejdere, der kører i store pick-up-trucks?

"Nej, det tror jeg ikke til fulde, han gør. Han har en masse rådgivere, der har forsøgt at forstå dem, og som har forsøgt at koge det ned til noget med økonomisk omfordeling – at få koblet the-have-nots på globaliseringens gevinster. Men de har svært ved at løse det problem, at der er et stort gab mellem det at være blue-collar-worker i Midtvesten og så policy-udvikler i Washington," siger Tjalve og fortsætter:

"Problemet er, at Biden og hans folk ikke forstår den glæde, mange gav udtryk for, når Trump ved sine vælgermøder gav systemet fingeren. Eller den glæde, som mange østeuropæere oplevede, da deres ledere stillede sig op overfor Bruxelles i budgetforhandlingerne før jul. Og han forstår måske heller ikke, at det her ikke bare handler om blue-collar. Langt ind i akademiske kredse er der en voksende modstand mod en bestemt form for liberal styring og modernitet."

Tjalve påpeger, at det kan komme til at skabe friktion, når Biden-administration nu formentlig vil meddele Polen, at de alligevel ikke får de tropper fra Tyskland, som Trump lovede. Og når Israel skal til at vænne sig til, at USA ikke længere vil give dem den fuldtoneværdipolitiske opbakning, som Trump gjorde.

"Jeg deler da opfattelsen af Biden som en lyttende og pragmatisk person. Men han er også rundet af en særlig tid – og han er bundet ind i et policy-miljø, der af mange årsager har svært ved at lytte til andet end sin egen indre logik."

"Hans agenda har to stærke komponenter – det værdipolitiske omkring demokratiet, og så viljen til at håndtere globale trusler, der ikke er geopolitiske, men som handler om pandemier, den globale økonomi, ulighed, big tech og klima. Den sidste komponent er på mange måder overraskende innovativ. Men den kræver jo regulering og mere globalt bureaukrati – noget det bliver svært at få de antiglobalistiske befolkninger i Europa og måske især USA til at købe. Det skisma – det helt centrale dilemma – står der ikke en linje om i hans foreløbige strategi," siger Tjalve.

USA-eksperten konstaterer også, at Biden-administrationen vil være langt mindre geopolitisk orienteret, og at man vil arbejde på at få USA's engagementer i Afghanistan og Irak afviklet, fordi de er upopulære i den amerikanske befolkning.

"Det er nok en af de ting, man for alvor har lært af Trump-perioden, hvor Afghanistan og Irak jo reelt er faldet helt ud af mediebilledet," siger Vibeke Tjalve •